

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра пропедевтики педіатрії №1

Навчальний рік 2021-2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«Пропедевтика медицини»
розділ «Пропедевтика педіатрії»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний освітній компонент

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 222 «Медичина»
(шифр і назва спеціальності)

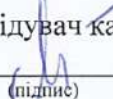
Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма Медицина

Другий магістерський рівень вищої освіти

Курс 3

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри пропедевтики педіатрії №1
Протокол від
“27” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис) д.мед.н., проф. Фролова Т.В.
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією ХНМУ з проблем педіатричного профілю
Протокол від
“30” серпня 2021 року № 1

Голова

(підпис) д.мед.н., проф. Гончарь М.О.
(прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Фролова Т.В. - зав. кафедри пропедевтики педіатрії № 1 д.мед.н., професор
(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, вчений ступінь)
2. Терещенкова І.І. - завуч кафедри пропедевтики педіатрії № 1 к.мед.н., доцент
(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, вчений ступінь)

**ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ,
ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ**

1. Фролова Тетяна Володимирівна - завідувач кафедри пропедевтики педіатрії №1, д.мед.н., професор. Професійні інтереси: педіатрія, пульмонологія, метаболічні захворювання кісткової системи.

+380675770303, tv.frolova@knmu.edu.ua

2. Терещенкова Ірина Іванівна - завуч кафедри пропедевтики педіатрії №1, к. мед. н., доцент. Професійні інтереси: педіатрія, пульмонологія.

+380503003709, ii.tereshchenkova@knmu.edu.ua

3. Стенкова Наталія Федорівна -к.мед.н., доцент кафедри пропедевтики педіатрії №1. Професійні інтереси: педіатрія, алергологія.

+380508808850, nf.stenkova@knmu.edu.ua

4. Сіняєва Ірина Резівна - к.мед.н., доцент кафедри пропедевтики педіатрії №1.

Професійні інтереси: педіатрія, гастроентерологія.

+380997884216, ir.siniaieva@knmu.edu.ua

5. Атаманова Олена Володимирівна - к.мед.н., доцент кафедри пропедевтики педіатрії №1.

Професійні інтереси: педіатрія.

+380980595017, ov.atamanova@knmu.edu.ua

6. Сенаторова Анастасія Валеріївна - к.мед.н., доцент кафедри пропедевтики педіатрії №1.

Професійні інтереси: педіатрія, УЗ діагностика.

+380631973868, av.senatorova@knmu.edu.ua

7. Кононенко Олена Володимирівна - к. мед. н., асистент кафедри пропедевтики педіатрії №1.

Професійні інтереси: педіатрія, нефрологія.

+380638697270, ov.kononenko@knmu.edu.ua

8. Амаш Анастасія Григорівна - асистент кафедри пропедевтики педіатрії №1. Професійні інтереси: педіатрія.

+380995682819 ah.amash@knmu.edu.ua

Консультації. Очні консультації: згідно графіку кафедри на базі кафедри (НКЗ міська клінічна багатопрофільна лікарня №17 ХМР), або за попередньою домовленістю. При навчанні в онлайн режимі, консультації проводяться за попередньою домовленістю з викладачем з використанням корпоративної пошти кафедри (kaf.3med.propedevtyky1.knmu.edu.ua) або викладача, ресурсів системи Moodle, Google-meet та ZOOM-meeting.

Посилання на сторінку кафедри в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=59>

Локація: заняття проводяться - пр. Московський, 195, НКЗ ХМКБЛ № 17, терапевтичний корпус, 6 та 7 поверхи. Час проведення занять: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця (8³⁰-12²⁰/13⁵⁰-17⁴⁰ відповідно до розкладу). Лекції онлайн в синхронному режимі. При навчанні в онлайн режимі, практичні заняття теж проводяться з використанням ресурсів системи Moodle, Google-meet та ZOOM-meeting.

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Пропедевтика педіатрії» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Медицина» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності 222 «Медицина».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Навчальна дисципліна «Пропедевтика педіатрії» передбачає вивчення педіатрії, як науки про здорову і хвору дитину; закономірностей зростання та розвитку дітей, анатомо-фізіологічних особливостей, методики обстеження, семіотики та синдромів основних уражень органів та систем організму дитини. Пропедевтика педіатрії є однією з перших дисциплін клінічного етапу до дипломної підготовки лікаря і призначений для студентів 3 курсу. Протягом курсу проводяться практичні заняття, на яких студенти вивчають методи і прийоми клінічного обстеження хворого, особливості професійного спілкування лікаря з пацієнтом та його батьками, суб'єктивні та об'єктивні прояви захворювань (симптоми і синдроми), причини та механізми їх виникнення і розвитку (семіологія) з метою встановлення діагнозу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності фізичного та психомоторного розвитку дітей різного віку, анатомо-фізіологічні особливості та семіотика ураження різних органів та систем дитячого організму, принципи раціонального вигодовування та харчування дітей різного віку.

Міждисциплінарні зв'язки:

Пререквізити. Вивчення навчальної дисципліни «пропедевтика педіатрії» здійснюється в V–VI семестрах, коли студентом набуті відповідні знання з основних базових дисциплін: медичної біології, медичної та біологічної фізики, анатомії людини, фізіології, біологічної та біоорганічної хімії, медичної хімії, гістології, цитології та ембріології, мікробіології, вірусології та імунології, з якими інтегрується програма пропедевтики педіатрії.

Постреквізити. Дисципліна пропедевтика педіатрії формує засади вивчення студентом наступних клінічних дисциплін: педіатрії, внутрішньої медицини, загальної практики (сімейної медицини) медичної психології, інфекційних хвороб, онкології, анестезіології та інтенсивної терапії, що передбачає «вертикальну» інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання з основних методів обстеження хворого в процесі подальшого навчання та в професійній діяльності.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=2920>

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3281>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Пропедевтика педіатрії» є формування у студента основ клінічного мислення і набуття професійних компетентностей обстеження хворої дитини та оцінки основних проявів захворювань внутрішніх органів із дотриманням принципів медичної етики та деонтології, необхідних у професійній діяльності, які встановлені на основі освітньо-професійної програми.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Пропедевтика педіатрії» є набуття студентами компетентностей згідно до загальних і фахових компетентностей освітньо-професійної програми «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 222 Медицина кваліфікації магістр медицини:

- оволодіння студентом теоретичними знаннями, необхідними для виявлення захворювань
- оволодіння практичними прийомами і методами фізикального та лабораторно-інструментального обстеження пацієнтів дитячого віку
- засвоєння загальних методичних підходів клінічного обстеження хворої дитини
- діагностика найбільш поширених захворювань дитини при типових їх проявах
- формування у студентів морально-етичних та деонтологічних якостей при професійному спілкуванні з хворою та здоровою дитиною.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральна: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
7. Здатність працювати в команді.
8. Навички міжособистісної взаємодії.
9. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
10. Здатність спілкуватись іноземною мовою
11. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
14. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні (фахові, предметні):

1. Навички опитування та клінічного обстеження пацієнта.
2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
3. Здатність до встановлення синдромального діагнозу захворювання.
4. Здатність до визначення характеру харчування здорових дітей відповідного віку
5. Здатність до діагностування невідкладних станів.
6. Навички виконання медичних маніпуляцій.
7. Здатність до ведення медичної документації.
8. Здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів.
9. Здатність до забезпечення необхідного режиму перебування хворого у стаціонарі при лікуванні захворювань.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН 1 – здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді

ПРН 2 – знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення

ПРН 3 – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій

ПРН 4 – збір інформації про пацієнта

ПРН 5 – оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень

ПРН 6 – встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання

ПРН 7 – визначення характеру, принципів лікування захворювань

ПРН 8 – визначення необхідної дієти при лікуванні захворювань

ПРН 9 – визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають медичному спостереженню або потребують паліативної допомоги

ПРН 10 – діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги

ПРН 11 – проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів

- ПРН 12 – планування профілактичних та протиепідемічних заходів щодо інфекційних хвороб
 ПРН 15 – виконання медичних маніпуляцій
 ПРН 17 – ведення медичної документації, обробка державної, соціальної та медичної інформації
 ПРН 18 – здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я
 ПРН 20 – здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі
 ПРН 21 – сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

1. Здатність до абстрактного мислення
2. Готовність до саморозвитку, самореалізації, самоосвіти, використання творчого потенціалу
3. Здатність діяти в нестандартних ситуаціях, нести соціальну і етичну відповідальність за прийняті рішення
4. Готовність до роботи в колективі, толерантно сприймати соціальні, етнічні, конфесійні та культурні відмінності
5. Готовність вирішувати стандартні завдання професійної діяльності з використанням інформаційних, бібліографічних ресурсів, медико-біологічної термінології
6. Готовність до комунікації в усній і письмовій формах українською та іноземною мовами для вирішення завдань професійної діяльності
7. Здатність і готовність реалізувати етичні та деонтологічні принципи в професійній діяльності

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 22 «Медицина» (шифр і назва)	Нормативна	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 222 Медицина (шифр і назва) Спеціалізація:	Рік підготовки (курс):	
		3-й	
		Семестр	
		5-й	6-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних – 80 самостійної роботи студента - 40	Освітній ступінь: другий магістерський рівень вищої освіти ОПП Медицина	Лекції	
		20 год.	
		Практичні	
		60 год.	
		Лабораторні	
		Не передбачені	
		Самостійна робота	
		40 год.	
Індивідуальні завдання: год.			
Вид підсумковою контролю: диф. залік			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
Розділ 1			
1	Педіатрія як наука про здорову і хвору дитину, її місце в системі загальної медицини. Основні історичні етапи розвитку педіатрії в Україні. Методика обстеження здорової та хворої дитини. Критерії оцінки загального стану дитини. Періоди дитячого віку, їх характеристика і особливості. Новонароджена дитина: особливості обстеження та нагляду. Фізіологічні і перехідні стани в періоді новонародженості	2	Тематична з візуалізацією матеріалу

2	<p>Фізичний розвиток дітей різних вікових груп. Принципи і методи оцінки фізичного розвитку дітей. Поняття про акселерацію розвитку дітей, основні гіпотези і механізми акселерації. Семіотика порушень фізичного розвитку дітей.</p> <p>Нервово-психічний розвиток дітей різних вікових груп. Принципи і методи оцінки нервово-психічного розвитку дітей. Семіотика порушень психомоторного розвитку дітей. Особливості розвитку та методики обстеження нервової системи у дітей. Семіотика основних уражень нервової системи у дітей</p>	2	Тематична з візуалізацією матеріалу
3	<p>Грудне вигодовування немовлят. Сучасні аспекти в грудного вигодовування немовлят. Грудне молоко: склад та біологічні властивості. Функції лактації та її порушення. Труднощі при годування груддю. Підгодовування (прикорм) і корекція харчування. Штучне вигодовування немовлят. Класифікація та характеристика молочних сумішей. Техніка і правила штучного вигодовування. Прикорм при штучному вигодовуванні. Добова потреба дитини в харчових інгредієнтах. Змішане вигодовування.</p>	2	Тематична з візуалізацією матеріалу
Всього за розділом 1		6	
Розділ 2			
4	<p>Морфологічні і функціональні особливості шкіри та її похідних у дітей. Особливості будови підшкірної клітковини. Загальна семіотика основних її змін. Семіотика захворювань шкіри і уражень підшкірної клітковини.</p> <p>Анатомо-фізіологічні особливості та методика обстеження кістково-м'язової системи у дітей. Семіотика уражень і захворювань кістково-м'язової системи</p>	2	Тематична з візуалізацією матеріалу
5	<p>Анатомо-фізіологічні особливості системи дихання у дітей. Особливості ембріогенезу органів дихання і аномалії їх розвитку.</p> <p>Семіотика уражень і основних захворювань органів дихання у дітей. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, основні клінічні прояви</p>	2	Тематична з візуалізацією матеріалу
6	<p>Ембріогенез серцево-судинної системи і вроджені аномалії серця та судин. Особливості кровообігу у внутрішньоутробному періоді. Анатомо-фізіологічні особливості серця і судин у дитячому віці. Клінічні ознаки ураження ССС у дітей. Семіотика природжених і набутих захворювань серця і судин у дітей. Особливості ЕКГ і ФКГ у здорових дітей різного віку</p>	2	Тематична з візуалізацією матеріалу
7	<p>Вікові анатомо-фізіологічні особливості системи травлення у дітей. Методика обстеження органів ШКТ у дітей. Семіотика уражень органів травлення та основних захворювань (гастрит, виразкова хвороба, холецистит, дискінезія жовчних шляхів та ін.) у дітей. Синдром «гострого живота»</p>	2	Тематична з візуалізацією матеріалу
8	<p>Анатомо-фізіологічні особливості органів сечової системи у дитячому віці. Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протеїн-, еритроцит-, лейкоцит-, циліндрурія та ін.). Семіотика найбільш поширених захворювань сечової системи у дітей (пієлонефрит, гломерулонефрит, цистит та ін.). Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності</p>	2	Тематична з візуалізацією матеріалу
9	<p>Особливості системи крові у дітей різних вікових груп. Основні гематологічні показники у дітей різного віку. Методика обстеження. Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний та ін.) та захворювань системи крові у дітей (анемія, гострий і хронічний лейкоз, геморагічний васкуліт, тромбоцитопенічна пурпура, гемофілія та ін.). Імунна система та особливості її функціонування у дітей. Понят-</p>	2	Тематична з візуалізацією матеріалу

	тя про імунодефіцити, класифікація та семіотика імунодефіцитних станів. Клініко-імунологічна семіотика ВІЛ-інфекції у дітей		
10	Анатомо-фізіологічні особливості ендокринної системи у дітей. Семіотика синдромів гіпер- і гіпофункції окремих ендокринних залоз та захворювань ендокринної системи у дітей. Закономірності вікових змін енергетичного обміну у дітей. Особливості нейроендокринної регуляції обмінних процесів у дітей. Загальні уявлення про хвороби обміну речовин. Особливості білкового, вуглеводного та ліпідного обмінів у дитячому віці, семіотика їх порушень. Порушення водно-мінерального обміну та клінічні прояви. Тепловий баланс дитячого організму. Особливості термогенезу і терморегуляції у дитячому віці. Особливості надання невідкладної допомоги дітям на догоспітальному етапі.	2	Тематична з візуалізацією матеріалу
Всього годин		20	

2.2.2 Семінарські заняття. Згідно з навчальним планом семінарських занять не передбачено.

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
Розділ 1 «Розвиток дитини»				
1	Періоди дитячого віку. Періоди дитячого віку, їх характеристика. Особливості і методика збирання анамнезу у дітей. Методи клінічного об'єктивного обстеження здорових і хворих дітей. Загальний огляд здорових і хворих дітей. Критерії оцінки загального стану хворих дітей. Профілактика шкідливих звичок у дітей пре- і пубертатного віку.	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
2	Особливості періоду новонародженості. Новонароджена дитина. Фізіологічні і перехідні стани в періоді новонародженості. Поняття про зрілість новонародженого. Ознаки недоношеності. Первинний туалет новонародженого. Особливості методики обстеження новонародженого. Проведення вакцинації проти туберкульозу та гепатиту В. Санітарно-гігієнічний режим відділень новонароджених.	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
3	Фізичний розвиток дітей та антропометрія. Оцінка фізичного розвитку дітей. Поняття про фізичний розвиток, значення його оцінки. Поняття про акселерацію розвитку дітей, основні гіпотези і механізми акселерації. Методи антропометрії. Методи оцінки фізичного розвитку дітей. Семіотика порушень фізичного розвитку дітей. Фізичне виховання.	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
4	Психомоторний розвиток дітей. Оцінка психомоторного розвитку дітей. Особливості нервової системи у дітей. Поняття про психомоторний розвиток дітей, його особливості в різні періоди дитячого віку. Типи вищої нервової діяльності і фазові стани у дітей. Особливості оцінки нервово-психічного розвитку новонародженого. Семіотика порушень нервово-психічного розвитку дітей. Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи, методика дослідження, семіотика уражень.	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
5	Грудне вигодовування немовлят. Сучасні аспекти в грудного вигодовування немовлят. Принципи підтримки грудного вигодовування. Значення годування груддю для здоров'я дитини і матері. Грудне молоко: склад та біологічні властивості. Функції лактації та її порушення. Труднощі при годування груддю. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму годування. Правила і техніка вигодовування материнським молоком. Підгодовування (прикорм) і корекція харчування. Потреба дитини в харчових інгредієнтах. Поняття про вільне вигодовування. Поняття про штучне вигодовування немовлят. Класифікація та характеристика молочних сумішей. Техніка і правила штучного	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2

	вигодування. Добова потреба дитини і білках, жирах, вуглеводах та калоріях при штучному вигодовуванні. Прикорм при штучному вигодовуванні. Добова потреба дитини в харчових інгредієнтах. Поняття про змішане вигодовування. Техніка і правила догодовування. Молочні суміші, які застосовуються для догодовування. Схема змішаного вигодовування.			
6	Підсумкове заняття	4		Підсумковий контроль, див. примітку 2
	Всього годин практичних занять з розділу 1	24		
	Розділ 2			
7	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження, семіотика захворювань шкіри, підшкірної основи у дітей.	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
8	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження, семіотика захворювань кістково-м'язової системи у дітей	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
9	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження органів дихання у дітей. Перкусія легень у дітей. Семіотика уражень (кашель, задишка та ін.) і основних захворювань органів дихання у дітей.	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
10	Аускультация легень у дітей. Семіотика захворювань органів дихання. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, основні клінічні прояви.	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
11	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження серцево-судинної системи у дітей. Перкусія серця у дітей. Основні ознаки ураження серцево-судинної системи у дітей (ціаноз, брадикардія, тахікардія та ін.). Аускультация серця у дітей. Семіотика природжених і набутих захворювань серця та судин у дітей.	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
12	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження травної системи у дітей. Семіотика уражень органів травлення у дітей. Абдомінальний синдром.	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
13	Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження органів системи виділення у дітей. Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протеїн-, еритроцит-, лейкоцит- і циліндрурія та ін.). Семіотика захворювань системи виділення у дітей. Основні клінічні синдроми (нефритичний та нефротичний синдроми, синдром гематурії, цистит, пієлонефрит, гломерулонефрит). Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності.	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
14	Особливості системи крові у дітей різних вікових груп. Методи клініко-лабораторного обстеження дітей з ураженням системи крові. Лабораторні методи дослідження функціонального стану органів та систем дитячого організму. Правила і техніка взяття матеріалу для дослідження. Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний тощо) та захворювань системи крові у дітей. Анатомо-фізіологічні особливості, методика обстеження, семіотика захворювань імунної системи у дітей. Методи діагностики імунодефіцитів у дітей	4	див. примітку 1	Поточний контроль, див. примітку 2
	Всього годин практичних занять з розділу 2	32		
15	Диференційований залік , в тому числі контроль виконання практичних навичок, вирішення ситуаційних завдань, контроль теоретичної підготовки	4		Підсумковий контроль
	Всього годин практичних занять	60		

Примітка 1. Під час викладання дисципліни використовуються такі методи навчання: розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, ілюстрація, наочні (демонстрація, презентація, відеоролики, відеофільми), мо-

делювання процесів і ситуацій, спаринг-партнерство, підготовка повідомлення/виступу (фіксує проблему і способи її вирішення), практико-орієнтоване навчання (практична робота, опанування практичними навичками), на яких робиться особливий акцент при вивченні дисципліни.

Примітка 2. Під час викладання дисципліни використовуються такі форми контролю (поточний та підсумковий); та методи контролю: усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему; стендова доповідь та ін.

2.2.4. Лабораторні заняття згідно навчального плану не передбачені.

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
Розділ дисципліни 1				
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок...	8	презентації, консультації з викладачем, відеороліки, робота з літературою	Поточний контроль
2	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:.... - предмет і місце педіатрії, основні етапи розвитку, організація лікувально-профілактичної допомоги дітям в Україні. - принципи харчування дітей старших одного року.	2 1 1	презентації, консультації з викладачем, робота з літературою	Підсумковий контроль
3	Підготовка до підсумкового заняття	2	консультації з викладачем, робота з літературою	Підсумковий контроль
Всього годин СРС з розділу 1		12		
Розділ дисципліни 2				
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	16	презентація, консультації з викладачем, робота з літературою	Поточний контроль
2	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять: - обмін речовин (енергетичний, білковий, вуглеводний та ліпідний) у дітей. водно-електролітний та кислотнолужний обмін у дітей. вітаміни, їх значення для розвитку дитини. - особливості ендокринної системи у дітей - курація та написання історії хвороби - невідкладна допомога дітям на догоспітальному етапі	2 2 2	презентація, консультації з викладачем, робота з джерелами інформації	Підсумковий контроль
Разом годин СРС з розділу 2		24		
3	Підготовка до диференційованого заліку	4	консультації з викладачем	Підсумковий контроль
Всього годин		40		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти ХНМУ», Наказ ХНМУ № 181 від 21.08.21р.

Оцінювання поточної та загальної навчальної діяльності (ПНД, ЗНД) здійснюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми дисципліни та виставлення оцінок з використанням 4-бальної (традиційної) системи. Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів...» (табл.1, додаток 1 до п. 2.6). ПНД вважається виконаною, якщо здобувач в поточному семестрі відпрацював всі пропущені аудиторні заняття та лекції, а середній бал

за всі теми ПК дорівнює 3 балам та вище, в такому разі у відомість виставляється відмітка «відпрацьовано» та вказується середній бал в 4-бальній системі (розраховується автоматично в межах функціоналу електронного журналу АСУ), або «не відпрацьовано», якщо здобувач в поточному семестрі має невідпрацьовані пропущені аудиторні заняття та лекції, або середній бал нижче за 3 бали. Так як дисципліна вивчається протягом 2-х семестрів, ЗНД визначається як середнє арифметичне балів ПНД за всі семестри, протягом яких вивчалась дисципліна, які переводяться у 120-бальну шкалу ECTS (табл.1, додаток 1 до п. 2.6).

Підсумкове заняття (далі – ПЗ) – проводиться після логічно завершеної частини дисциплін. ПЗ проводиться під час одного з практичних занять, приймається викладачем академічної групи. ПЗ включає контроль усіх видів підготовки (теоретичної, практичної, самостійної та інших), передбачених програмою навчальної дисципліни. За ПЗ виставляється оцінка, що є однією з оцінок поточного контролю. Якщо в межах ПЗ за практичні заняття є незадовільні оцінки, то викладач надає можливість здобувачу освіти відповісти на додаткові питання з теми цих занять з подальшим виставленням оцінки у “Журнал обліку роботи академічної групи” та АСУ.

Індивідуальні завдання здобувача (ІЗЗ) освіти оцінюються в балах (не більше 10), що додаються до балів, набраних за ЗНД по закінченню вивчення дисципліни або її частини, при проведенні диференційованого заліку. Загальна сума балів за ЗНД та ІЗЗ не може перевищувати 120 балів. ІЗЗ виконується здобувачем освіти самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника. Допускаються випадки виконання ІЗЗ комплексної тематики кількома студентами.

Оцінювання самостійної роботи здобувача (СРЗ). Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль (диференційований залік) разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Проведення та оцінювання диференційованого заліку (ДЗ). ДЗ проводиться викладачем групи, або іншим викладачем кафедри на останньому практичному занятті. Допуск до ДЗ визначається в балах поточної навчальної діяльності, а саме: min - 70, max - 120 балів. Проведення ДЗ включає оцінювання засвоєння теоретичних знань та практичних навичок, які представлені в одному білеті (табл. 7 з «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти у ХНМУ»). Безпосередньо ДЗ оцінюється від 50 до 80 балів.

Оцінка з дисципліни визначається як сума балів за загальну навчальну діяльність, індивідуальні завдання та ДЗ і становить min – 120 до max – 200 і відповідає національній шкалі та шкалі ECTS (додаток 3, табл. 3 «Інструкції з оцінювання...»).

Шкала оцінювання в ХНМУ

Таблиця 3

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Здобувачам освіти, які були не допущені до складання «диференційованого заліку», у зв'язку з недостатньою кількістю балів за ЗНД кафедра виставляє у відомість відмітку «не допущено» (оцінка F).

Здобувачу освіти, який допущений до складання диференційованого заліку, але не з'явився на його складання, кафедра виставляє у відомість відмітку «не з'явився» (оцінка Fx). Декан розглядає причину пропуску диференційованого заліку : «поважна» або «неповажна». У разі якщо неявка була «неповажною» декан виставляє відмітку «незадовільно».

Після проведення семестрового контролю для дисциплін, або їх частин, що закінчуються формою контролю, «диференційований залік», відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють здобувачу освіти відповідну оцінку за таблицею 3 «Шкала оцінювання в ХНМУ», що додається (додаток 3, табл. 3) у індивідуальний навчальний план здобувача освіти та заповнює відомості успішності з дисципліни.

3.2. Питання до диференційного заліку:

Розділ 1: “Розвиток дитини. Виховування дітей раннього віку”

1. Принципи організації та методи надання медико-профілактичної допомоги дітям в Україні.
2. Структура дитячих лікувально-профілактичних закладів, особливості організації їх роботи.
3. Організація санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режимів.
4. Особливості збору анамнезу у дітей.
5. Періоди дитячого віку, їх характеристика і особливості патології в різні періоди дитинства.
6. Новонароджена дитина. Фізіологічні, рубіжні та патологічні стани в періоді новонародженості.
7. Поняття про зрілість новонародженого. Ознаки недоношеності.
8. Фізичний розвиток дітей різних вікових груп.
9. Семіотика порушень фізичного розвитку дітей.
10. Нервово-психічний розвиток дітей різного віку.
11. Семіотика порушень нервово-психічного розвитку дітей.
12. Особливості нервової системи у дітей
13. Переваги грудного вигодовування.
14. Значення годування груддю для здоров'я дитини і матері.
15. Кількісний і якісний склад материнського молока.
16. Прикорм, правила введення, види підгодовування.
17. Потреба дитини в білках, жирах, вуглеводах та калоріях.
18. Поняття про "вільне вигодовування".
19. Абсолютні та відносні протипоказання до грудного вигодовування. Труднощі при годуванні груддю.
20. Штучне вигодовування немовлят
21. Методи розрахунку добового об'єму їжі та режиму харчування.
22. Класифікація та характеристика молочних сумішей для штучного вигодовування немовлят
23. Техніка штучного вигодовування і критерії оцінки його ефективності.
24. Поняття про гіпогалактію (первинна, вторинна, рання і пізня). Профілактика гіпогалакції і маститу.
25. Змішане вигодовування. Техніка і правила догодовування.
26. Схема змішаного вигодовування дітей першого року життя.
27. Організація та принципи раціонального харчування здорових дітей, старших одного року.
28. Потреба дітей старших одного року в білках, жирах, вуглеводах та калоріях.

Розділ 2: “Анатомо-фізіологічні особливості, методика досліджень та семіотика захворювань у дітей”

Шкіра, підшкірна основа, лімфатичні вузли та кістково-м'язова система у дітей.

1. Морфологічні і функціональні особливості шкіри та її похідних у дітей. Особливості будови підшкірної клітковини.
2. Висипки, класифікація. Семіотика уражень підшкірної клітковини (склерема, склередема).
3. Анатомо-фізіологічні особливості м'язової системи у дітей.
4. Семіотика уражень м'язової системи (гіпотрофія, атрофія, гіпотонія, гіпертонія, гіперкінез, параліч).
5. Анатомо-фізіологічні особливості кісткової системи у дітей.
6. Семіотика уражень кісткової системи у дітей. Основні прояви рахіту, сколіозу, природженого вивиху кульшового суглоба та ін.

Система дихання у дітей.

1. Анатомо-фізіологічні особливості системи дихання у дітей.
2. Семіотика уражень (кашель, задишка та ін.) і основних захворювань органів дихання.
3. Синдроми дихальних розладів і дихальної недостатності, бронхообструктивний синдром, основні клінічні прояви.

Серцево-судинна система у дітей.

1. Анатомо-фізіологічні особливості серця і судин у дитячому віці.
2. Особливості кровообігу у внутрішньоутробному періоді.
3. Основні ознаки ураження серцево-судинної системи у дітей (ціаноз, брадикардія, тахікардія).
4. Семіотика природжених і набутих захворювань серця і судин у дітей (природжені вади серця, ендокардит, міокардит, перикардит, панкардит та ін.).

Системи травлення у дітей.

1. Вікові анатомо-фізіологічні особливості системи травлення у дітей.

2. Семіотика уражень органів травлення та основних захворювань (пілороспазм, пілоростеноз, гастрит, виразкова хвороба, холецистит, функціональні розлади жовчних шляхів та ін.) у дітей.

3. Абдомінальний синдром.

Система виділення у дітей.

1. Анатомо-фізіологічні особливості органів сечової системи у дитячому віці.

2. Семіотика найбільш частих захворювань сечової системи у дітей (пієлонефрит, гломерулонефрит, цистит та ін.).

3. Синдром гострої і хронічної ниркової недостатності.

4. Семіотика мікроскопічних змін сечового осаду (протеїн-, еритроцит-, лейкоцит- і циліндрурія).

Ендокринна система у дітей.

1. Анатомо-фізіологічні особливості ендокринної системи у дітей.

2. Семіотика синдромів гіпер- і гіпофункції окремих ендокринних залоз та захворювань ендокринної системи у дітей.

Система крові та імунна система у дітей

1. Особливості системи крові у дітей різних вікових груп.

2. Клініко-гематологічна семіотика основних синдромів (анемічний, гемолітичний, геморагічний та ін.) та захворювань системи крові у дітей.

3. Імунна система та особливості її функціонування у дітей.

4. Особливості функціонування імунної системи у новонароджених та дітей інших вікових груп.

5. Поняття про імунодефіцити. семіотика імунодефіцитних станів.

Обмін речовин у дітей

1. Закономірності вікових змін енергетичного обміну у дітей. Особливості нейроендокринної регуляції обмінних процесів у дітей. Загальні уявлення про хвороби обміну речовин.

2. Особливості білкового обміну та семіотика його порушень у дітей.

3. Особливості вуглеводного обміну та семіотика його порушень у дитячому віці.

4. Особливості ліпідного обміну та семіотика його порушень у дітей.

5. Вікові особливості водного і мінерального обмінів у дітей. Порушення водно-мінерального обміну та клінічні прояви.

6. Особливості кислотно-лужного стану організму у дітей різного віку.

7. Вітаміни, їх значення для розвитку дитини. Значення вітамінів для обмінних процесів дитячого організму.

8. Семіотика гіпо- та гіпервітамінозів у дітей.

9. Тепловий баланс дитячого організму. Особливості термогенезу і терморегуляції у дитячому віці. Семіотика гіпо- та гіпертермій у дітей різного віку.

3.3. Контрольні питання до самостійної роботи

1. зібрати дані про скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя зібрати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція) та зовнішній вигляд;

2. оцінити фізичний розвиток дитини;

3. оцінити психомоторний розвиток дитини;

4. скласти раціони харчування здорових дітей різного віку;

5. обстежувати стан серцево-судинної системи (огляд та пальпація ділянки серця та поверхневих судин, визначення перкуторних меж серця та судин, аускультация серця та судин);

6. обстежувати стан органів дихання (огляд грудної клітки та верхніх дихальних шляхів, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легень);

7. обстежувати стан: органів черевної порожнини; шкіри, підшкірної основи; кістково-м'язового апарату (огляд та пальпація); нервової системи; видільної системи; ендокринної системи; системи крові; імунної системи.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

Розділ дисципліни 1. Розвиток дитини. Вигодовування дітей

1. Оцінка і інтерпретація параметрів антропометрії в дітей із захворюваннями ендокринної системи - 5 балів.

2. Збір та виділення особливостей анамнезу життя новонародженої дитини і дитини молодшого віку - 3 бали

3. Оцінка і інтерпретація показників психомоторного розвитку в дітей раннього віку - 3 бали.

4. Структура лікувально-профілактичних закладів України - 3 бали.
5. Організація лікувально-профілактичної допомоги дітям в спеціалізованих інтернатах - 5 балів.
6. Доповідь «Профілактика atopічного дерматиту в дітей раннього віку» - 3 бали
7. Доповідь «Вільне» вигодовування, програма підтримки грудного вигодовування дітей раннього віку - 3 бали.
8. Особливості вигодовування недоношених немовлят - 5 балів
9. Лікувальні суміші для дітей з різною патологією - 3 бали

Розділ дисципліни 2. Анатомо-фізіологічні особливості, методика досліджень та семіотика захворювань у дітей

1. Дослідження шкіри і підшкірно-жирової клітковини у дитини із atopічним дерматитом, недостатньою масою тіла та ожирінням - 5 балів.
2. Дослідження кістково-м'язової системи у дітей із сколіозом та хворих на рахіт - 4 балів.
3. Дослідження дихальної системи у дитини з пневмонією- 4 бали.
4. Дослідження дихальної системи у дитини з обструктивним бронхітом - 4 бали.
5. Дослідження серцево-судинної системи у дитини з ВВС - 5 балів.
6. Дослідження травної системи у дитини з загостренням хронічного гастродуоденіту - 4 бали.
7. Дослідження травної системи у дитини з загостренням хронічного холецистохолангіту - 4 балів.
8. Інтерпретація загального аналізу крові у дітей із захворюваннями дихальної системи - 5 балів.
9. Інтерпретація ЕКГ у дитини з порушенням ритму серця - 6 балів.
10. Інтерпретація аналізів сечі у дітей з запальними захворюваннями нирок - 5 балів.

3.5. Інші заохочення (умови нарахування додаткових балів за різні види неформальної та інформальної діяльності, серед яких можуть бути конференції, наукові дослідження, участь у опитуваннях, симпозиумах, тощо). Бали (не більше 10) додаються, як заохочувальні за доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, за участь у Всеукраїнській олімпіаді.

3.6. Правила оскарження оцінки згідного загальних положень та наказів ХНМУ

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги дисципліни. Щоб досягти цілей навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати лекції; читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягнутими у медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, зошит, ручку; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте. Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо в студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Передбачена академічна мобільність, взаємозамінність залікових кредитів (обсяг 1 кредиту 30 годин). Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуальне.

Відвідування занять та поведінка Відвідування лекцій та практичних занять студентами є обов'язковим. Не допускаються запізнення студентів на лекції та практичні заняття. Якщо студенти пропустили лекцію або практичне заняття, його необхідно відпрацювати.

Під час лекційного заняття студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Використання електронних гаджетів дозволяється лише з дозволу викладача. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Студенти з особливими потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни (активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи). Практичні заняття передбачають активну участь здобувачів під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю в міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Техніка безпеки. На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі та ін. Розробка, оновлення та затвердження силабусу навчальної дисципліни проводиться кожного навчального року. Обов'язкове розміщення на сайті ХНМУ в профілі освітньої програми «Медицина».

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Кафедра пропедевтики педіатрії №1 підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Пропедевтична педіатрія : підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / В. Г. Майданник [та ін.]. -2-ге вид., випр. та допов.-Вінниця : Нова кн., 2018. - 871 с.: табл., іл.
2. Капітан Т.В. Пропедевтика дитячих хвороб з доглядом за дітьми: підруч.. – 5-е вид., переробл. і допов. — К.: Центр ДЗК, 2021. – 832 с.
3. Клінічне обстеження дитини. Навчальний посібник / О.В. Катілов, Д.В. Дмитрієв, К.Ю. Дмитрієва та ін. – Вінниця: Нова Книга, 2017 р – 520с.:<https://medkniga.com.ua/24464-klinichne-obstezhennya-ditini-navchalnij-posibnik/>
4. Nelson Essentials of Pediatrics / ed.: K. J. Marcadante [et al.] . - 8th ed. - Philadelphia : Elsevier . 2019 - 818 p.
5. Washington Manual of Pediatrics, 2nd ed. by Andrew J. White (Editor), 2016.- 542 pp.

Допоміжна

1. Пропедевтическая педиатрия. Учебник для студентов высших медицинских учебных заведений/Под редакцией акад. НАМН Украины, проф. В.Г. Майданника.- Винниця: Нова книга,2017.-888 с.
2. Капитан Т. В. Пропедевтика детских болезней с уходом за детьми: учебник / Т. В. Капитан. – 3-е изд., доп. – М.: МЕД. пресс-информ, 2019. – 896 с.
3. Клінічний протокол медичного догляду за здоровою дитиною віком до 3 років (Наказ МОЗ України № 149 від 20.03.2008 р.)

4. Lissauer, T. Illustrated Textbook of Paediatrics . - 5th ed., international. - [S. l.] : Elsevier .2018 - 583 p.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=2920>

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=3281>

Посилання на сторінку кафедри в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/index.php?categoryid=59>

1. ESG – http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf.
2. Закон «Про вищу освіту» - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Закон «Про освіту» - <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. Національна рамка кваліфікацій – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
5. Перелік галузей знань і спеціальностей-<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
6. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів – <http://www.unideusto.org/tuningeu/>.
7. Накази МОЗ <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

1. Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc
2. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf
3. Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx
4. Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf
5. Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf
6. **Інклюзивна освіта:**
http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk
7. **Академічна доброчесність:**
http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx